

טופמארום

עלייתו ונפילתו של ארגון גרילה עירוני

יאיר שפיגל

שלו מול הטרור הוא הוכחה לריקבון ולצורך לסלקו. אין זה מקרה שדווקא ארגוני המחתרת בדרום אמריקה תולים תקוות רבות בגרילה העירונית, שכן השלטון ברבות ממדינות יבשת זו הינו מעורער. יתר-על-כן, המודל של המהפכה הקובנית – גרילה כפרית – שימש דוגמא לחיקויים רבים שכולם נכשלו. מכאן החלו ארגוני הגרילה הדרום אמריקניים להדגיש את חשיבות הגרילה העירונית כמכשיר העיקרי להפלת השלטון, קרי – טרור עירוני הופך לאסטרטגיה של המהפכה.

הבולטת בין התנועות שאימצו גישה זו היא "הטופמארוס" – תנועת הגרילה באורוגוואי. סיפורה של תנועה זו, שאיממה לתפוס את השלטון בארצה, יש בו כדי להדגיש את עלייתה – ובמקרה זה גם את נפילתה – של תנועה חברתית קיצונית, שכמוה פועלות כיום רבות הן בדרום אמריקה והן במערב אירופה. השאלה המתעוררת בעקבות מאמר זה היא האם ניתן להסיק מדרך הטיפול במקרה הפרטי של אורוגוואי לגבי התופעה בכללה, ולגבי השיטה בה ניתן להתגבר עליה.

הקדמה

במאות ה-19 וה-20 חלו תמורות מרחיקות לכת במבנה החברה האירופית-דמוקרטית-מערבית. המהפכה התעשייתית, ההתפתחות הטכנולוגית והדמוקרטי-זציה – הסיטו את מרכז הכובד מן הכפר אל העיר. האיכרות הפכה למיעוט באוכלוסייה. מעמד הפועלים התעצם, ולאחר ששיפר את תנאי עבודתו וחיו, גילה נטייה ליהפך למעמד בינוני.

המודרניזציה נשאה בכנפיה שפע כלכלי, אבל גם היבטים חברתיים שליליים – חומרנות, אדישות, ניכור הפרט לסביבתו. על רקע זה קמו בחברה זו קבוצות שוליים, בעיקר צעירים או מיעוטים מקופחים, אשר שמו להם למטרה למוטט את הממסד. הללו האמינו שבכוחו של מיעוט פעלתני זעיר לחולל הפיכה של מעטים, שתביא למהפכה בחברה כולה.

אלה הם הקיצונים שבין אנשי "השמאל החדש". הם רואים עצמם כלוחמי גרילה, שזירת פעולתם היא העיר. אבל למעשה מקבלת הגרילה העירונית צביון של פעולות-טרור, שתכליתן להוכיח לחברה כולה שאין הממסד מסוגל לשלוט במדינה, ושחוסר האונים

ראשיתו של ה"טופמארוס"

מנהיג ה"טופמארוס" ראל סנדיק בעת מעצרו באוגוסט 1970

"התנועה לשחרור לאומי" (MLN) באורוגוואי — ארגון הגרילה הנודע בכינויו "טופמארוס" — צמחה ופעלה על רקע ניגוד מעמיק והולך בין המערכת המפותחת של ביטחון סוציאלי, שנבנתה באורוגוואי מאז ראשית המאה, לבין כלכלתה הנחשלת והמתדרדרת של המדינה. משבר בענפי הייצור החקלאיים (בשר, צמר ומוצריהם) הוליד אינפלציה ואבטלה וגרם לתהליך מואץ של עיור, שהתמקד במידה מכרעת בעיר הבירה מונטבידאו, אשר בה התגוררו ב-1966 מליון וחצי איש, שהיוו 44 אחוז מכלל אוכלוסיית המדינה. הכנסות המדינה במטבע זר פחתו והלכו, ושוב לא הספיקו להוצאות מערכת הרווחה הסוציאלית אשר קרסה תחתיה במהירות. הסיוע הכלכלי מארה"ב ומקרן המטבע הבין-לאומית הותנה בפיקוח על השכר ועל המחירים — צעדים שפגעו בעיקר במעמד הבינוני. התנגשויות אלימות פרצו בין שובתים ומפגינים מקרב עובדי השירותים הציבוריים, סטודנטים ופועלים לבין המשטרה. ביוני 1968 הוכרז מצב חירום מוגבל, ולנשיא הוקנו סמכויות לפזר איגודים מקצועיים, להטיל צנזורה על העיתונות, ולעצור תעמלנים פוליטיים.

בשנות השישים קיפחה אפוא אורוגוואי את תדמיתה כ"שוויץ של דרום אמריקה" והתקרבה, כלשונו של פרסום קובני, "לתנאים האובייקטיביים, המאפיינים את כל ארצות אמריקה הלטינית, המזמינים מהפכה". עם היווצרות "תנאים אובייקטיביים" אלה התגבש באורוגוואי, כבארצות אחרות באמריקה הלטינית, ארגון גרילה מרכזיסטי, אשר ברוח תורתו של "צ'ה" גווארה דגל בהעדפת המעש המהפכני על פני התיאוריה המהפכנית (מבחינת העיתוי ומבחינת החשיבות גם יחד). ארגון זה אסר מאבק מזוין על השלטון מתוך מגמה למגר ולשמר במשטר סוציאליסטי באמצעות מלחמה עממית מהפכנית כוללת. ה"טופמארוס" מהווה אפוא את התגלמותה האורוגוואית של תופעה דרום-אמריקנית כללית.

צעדיו הראשונים של ה"טופמארוס" סביב אישיותו של ראל סנדיק אנטונאצ'יו, עורך-דין ממוצא סרבו-סיציליאני, שהקים את הארגון, ונחשב למנהיגו לכל אורך תקופת פעילותו. סנדיק, פעיל במפלגה הסוציאליסטית, עסק בין השנים 1959-1962 בפעילות באיגוד-המקצועי של הפועלים בשדות קנה-הסוכר בצפון אורוגוואי, ואף הנהיגם למאבק לשיפור תנאי עבודתם, שהוכתר בהצלחה חלקית. ב-1962 או במחצית הראשונה של 1963 השתכנעו סנדיק וכמה מחבריו למפלגה, כי שיטת הפעולה שנוקטה על ידם עד אז מובילה למבוי סתום. בשלב זה נפלה ההחלטה להקים קבוצה צבאית למחצה, שתהיה אמנם קשורה למפלגה הסוציאליסטית, אך לא תהיה כפופה לקו הנקוט בידי המפלגה.

על סמך הניסיון שצברו סנדיק וחבריו במהלך מאבקם של פועלי הסוכר הטילו אלה ספק רב ביכולתן של מפלגות השמאל להוות כלים אמינים לביצוע המהפכה באורוגוואי. מכאן קצרה הייתה הדרך אל המסקנה, לפיה יש לנתק את כל הקשרים עם המפלגה הסוציאליסטית ולהפוך את ארגונם לתנועה עצמאית, הפתוחה בפני המיליטנטים המסכימים לאסטרטגיה ולטקטיקה שלה.

התנועה החדשה אימצה לעצמה סמל (כוכב מחומש שבמרכזו האות T), סיסמה ("באין מולדת לכל — לא תהיה מולדת לאיש"), ואת הכינוי בו התפרסמה — "טופמארוס". כינוי זה נשא משמעות היסטורית וסמלית: מקורו בטופאק-אָמְרו, מנהיג שבט האינקה, שמרד בשלטון הספרדי והוצא להורג. לאחר מותו כינו הספרדים בשם "טופמארוס" את חבריהן של כל הקבוצות המורדות באמריקה הלטינית, בפרט אלה שהיו מעורבות במאבקים לשחרור לאומי.

ב-31 ביולי 1963 ביצע ה"טופמארוס" את פעולתו הראשונה — פשיטה לצורך הצטיידות על מועדון קליעה-למטרה. פשיטת בדומה לזו היוו את עיקר פעילות ה"טופמארוס" בשנים 1963-1964. במקביל להן בוצעו מספר פעולות שהעירו על חוש מפותח ליחסי ציבור ועל

מגמה לטפח תדמית "רובין הד". בין היתר השתלט "קומנדו הרעב" של ה"טופמארוס" על משאיות טעונות מזון, וחילק את תכולתן בין חושבי משכנות העוני של מונטבידאו.

גרעין המייסדים של ה"טופמארוס" כלל למטה מחמישים איש. המכנה המשותף האידיאולוגי שלהם היה מוגבל למדי: שלילת המפלגות הממוסדות הנגועות בהתאבנות ובחוסר יעילות, ורצון ליצור כלי מהפכני שיפעל בכוח הנשק וההסכמה לקראת המטרה הסופית של המהפכה — כינון משטר סוציאליסטי. באלה לא היה די על מנת ליצור את הגיבוש הרעיוני הרצוי. השנים 1963-1964 עמדו אפוא גם בסימן מאמץ אינטנסיבי להתוויית האידיאולוגיה, האסטרטגיה והטקטיקה אשר על פיהן פעל ה"טופמארוס" בשנים הבאות.

האידיאולוגיה והתיאוריה של ה"טופמארוס"

ה"טופמארוס" נמנע בעקביות מלוהות עצמו עם אידיאולוגיה ספציפית: ללא ספק פעלו כאן הרצון והתקווה לגייס תמיכה מכל המפלגות שבאגף השמאלי של הקשת הפוליטית, על בסיס משותף של התנגדות לאימפריאליזם האמריקני ומחויבות לסוציאליזם, מבלי להסתכן בדיון תיאורטי עקר. אך ההסתייגות מעיסוק בהתדיינות תיאורטית ואידיאולוגית נבעה בראש ובראשונה מ"כלל הברזל" של העדפת המעש המהפכני על פני התיאוריה המהפכנית. ה"טופמארוס" חזר וטען כי "מהפכות אינן מבוצעות באמצעות מצעים פוליטיים מעובדים בקפידה... לקבוצה המזוינת הקטנה ביותר יש סיכוי רב יותר להפוך לצבא עממי, מאשר לקבוצה המגבילה עצמה לנקיטת "עמדות מהפכניות".

האידיאולוגיה של ה"טופמארוס", כפי שבאה לידי ביטוי בכרוזים, בפרסומים ובמסמכים של הארגון, ניתנת לחלוקה לשלושה מרכיבים:

- ★ ניתוח ההווה — ניסיון להתחקות אחר השורשים הכלכליים הפוליטיים למצבה של אורוגואי.
- ★ הדגם לעתיד — פתרונות רצויים למצב שנוחת במרכיב הראשון.
- ★ האסטרטגיה והפעולות הנחוצות להשגת המרכיב השני.

בעקבות ניתוח המשבר הכלכלי-חברתי באורוגואי הגיע ה"טופמארוס" לכלל מסקנה, כי תיקון המצב לא יושג באמצעות רפורמות אדמיניסטרטיביות וזרות, שכן נחוץ שינוי מבני עמוק שישפיע לחיוב על כמות התוצר הלאומי ועל אופן חלוקתו. ה"טופמארוס" הניח שהשלטון והמערכת הפוליטית הקיימים באורוגואי אינם מסוגלים לחולל שינוי מפליג זה, ומכאן שפעילות יעילה לפתרון בעיותיה של אורוגואי חייבת להתבצע מחוץ למערכת הפוליטית הקיימת במדינה — בדרך מאבק מזוין. האלטרנטיבה של הקמת מפלגה פוליטית נפסלה על-ידי ה"טופמארוס", בטענה שהשקעת מאמצים ומשאבים בעבודה פוליטית, במדינה בה פועל שלטון דיכוי המסחיע בתקנות חירום, הינה בבחינת ברכה לבטלה. הדגם העתידי של אורוגואי, אותו היתווה ה"טופמארוס", העמד על שני יסודות:

★ יסוד לאומי: יצירת זהות לאומית עצמאית לחברה האורוגואית, וניתוק תלותה בגורמים זרים.

★ יסוד חברתי-כלכלי: יישום הסוציאליזם כשיטה חברתית-כלכלית של האומה, בעלות נרחבת של המדינה על משאביה, תכנון ריכוזי ויתר שיוויוניות בחלוקת ההכנסה.

המאבק הלאומי כוון נגד הכוחות הזרים בהם הייתה תלויה אורוגואי ("צירים" ברזיל-ארגנטינה וארה"ב-בריטניה) ונגד האוליגרכיה הפנימית. זו האחרונה היוותה את היעד הראשון, בשל קרבתה הפיסית. ה"טופמארוס" חייב בניין "סוציאליזם לאומי" בדרך של יישום המרקסיזם-לניניזם לתנאים ההיסטוריים הספציפיים של אורוגואי,

ללא היצמדות לדגמים ולדפוסים שנקבעו במדינות סוציאליסטיות אחרות, וללא השתייכות לגוש אידיאולוגי מונוליתי. "הצהרת הכוונות" של ה"טופמארוס" בקשר לפעולות שלאחר תפיסת השלטון נוסחו באורח כללי ומעורפל.

בפרסומי ה"טופמארוס" כולל המושג "אסטרטגיה" מטרות לטווח קצר ובינוני, אשר בנסיבות נחונות נחשבות כיעילות ביותר להשגת המטרות האידיאולוגיות הסופיות של התנועה. האסטרטגיות הצבאיות והפוליטיות קשורות זו בזו, שכן הן חותרות ליעדים זהים. האסטרטגיות הצבאיות מכוונות לקרוא תגר, לערער ולבסוף להרוס את המונופולין של המשטר העושה שימוש בכוח ובאמצעי כפייה. השימוש באמצעים אלימים נחפס כלגיטימי, יעיל וחיוני להשגת השלטון. השימוש בכוח נועד לפגוע באינטרס חיוני של הקבוצה השלטת — שמירת השלום מבית — ובכך לקצץ בסמכותה ובלגיטימציה שלה.

למלחמת הגרילה שלושה יעדים מרכזיים:

- ★ הרס כוחות-הכפייה של השלטון, על ידי דמורליזציה של הכוחות המזוינים, חשיפת חולשותיהם והפחתת מערכם.
- ★ גיוס ההמונים להתקוממות עממית. הגרילה היא בחזקת "מנוע קטן" שבכוחו להתניע את מכונת ההתקוממות הלאומית.
- ★ אימון קאדרים והכשרתם, תוך כדי המאבק, לפונקציות של קבלת החלטות וניהוג פוליטי למועד שלאחר תפיסת השלטון.

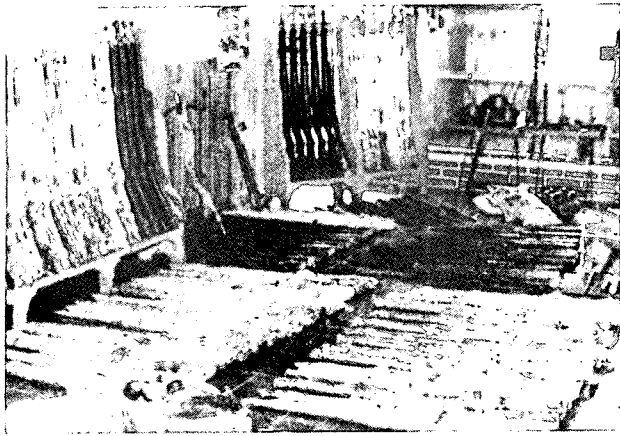
החלטת ה"טופמארוס" למקם את מאבקו בבירה מונטבידאו הייתה החלטה אסטרטגית מובהקת. תחת הרושם של כישלון הגרילה העירונית בוונצואלה (1962), ושל מימרתו הידועה של פידל קסטרו ("העיר הינה בית-קברות למהפכנים") דן ה"טופמארוס" קודם לכן בתפיסה של גרילה עירונית כיחידת תמיכה לוגיסטית (תקשורת, נשק וכספים) לגרעין העיקרי — הגרילה הכפרית. אולם בשל תנאיה הגיאוגרפיים הספציפיים של אורוגואי (היעדר שטחים מיוערים והרריים, העשויים לשמש כבסיס לגרילה כפרית), נאלץ הארגון לשקול בדבר אלטרנטיבה — גרילה עירונית.

לצד עיון בניסיון ובלקחייהן של תנועת המרי הצרפתית תחת הכיבוש הנאצי, ושל ה-FLN באלג'יר למד ה"טופמארוס" גם מהמאבק שניהל אצ"ל נגד השלטון הבריטי בארץ ישראל. אלה שימשו לו "דוגמה, אשר כתוצאה מן המתודולוגיה שלה, מהייתה מוגבלת אך ורק לשטחים עירוניים, היתה מועילה ביותר לתנועה".

ה"טופמארוס" השתכנע כי יש מקום להפעיל מוקד גרילה (FOCO) עירוני גם באמריקה הלטינית, וכי במונטבידאו טמונים, לצד סיכונים בלתי נמנעים, גם סיכויים ואפשרויות מגוונות למדי של שימוש מוצלח בנשק הגרילה העירונית. 300 הקילומטר הרבועים של הבירה הכילו יעדי-פעולה למכביר: אישים בכירים, שגרירים זרים, מרכיבים פיננסיים, רשתות חקשורת, מחסני נשק ותחמושת ועוד. ריבויים של היעדים וגיוונם הקלו על ה"טופמארוס", והקשו על מלאכת האבטחה והמניעה של השלטונות. בעיר מצא עצמו ה"טופמארוס" בקרבה בלתי אמצעית למוקרי השפעה פוליטיים ולציבור בעל התודעה הפוליטית, עליו התכוון להשפיע. שלא כבגרילה הכפרית, לא נאלץ ה"טופמארוס" להסתמך על שליחים לקבלת אספקה ומידע מן העיר.

המגע עם אוכלוסיית העיר (שמנתח כמחצית מאוכלוסיית המדינה כולה) היה רצוף ומתמיד, והקל על השגת מידע ועל הפצת תעמולה. השימוש באלימות בדרך הגרילה העירונית נועד ליצור מצב של דו-שלטון (Power Duality), על ידי התבססות הגרילה בעמדת כוח המהווה איום ממשי לשלטון, תוך שהיא נהנית מנאמנות ומתמיכתם של חלקים משמעותיים באוכלוסייה. ארבע מעלות בצדו של דו-שלטון:

- ★ הקלה במבצעים טקטיים (מידע ואספקה).
- ★ הקלה בגיוס חברים חדשים.
- ★ סילוק ארישותם של ההמונים, ואילוץ כל אדם לזהות עצמו עם אחד הצדדים המתמודדים, בבחינת "הלגו אתה אם לצרינו".

נשק וחומרי חבלה שנתפסו מידי ה"טופמארוס"

התאים הבודדים הכלולים בו הייתה סמכות תיאום בלבד. ה"טור", בתור שכזה, לא קיבל החלטות עצמאיות, לא התקיימה בו פונקציה של "מפקד הטור", ולא היו בו יחסים היררכיים. המידע זרם ישירות מן התא הבודד אל הוועד הפועל של הארגון ובכיוון ההפוך.

הוועד הפועל היה הגוף המנהיג של ה"טופמארוס", הוא היה מופקד על ההנחיה הצבאית והפוליטית הכוללת של הארגון. אנשיו, "עובדים במשרה מלאה" של ה"טופמארוס", עסקו בחיפוש יעדים לפעולות גרילה, בעיבוד תכניות, בקביעת עדיפויות וקדימויות ובאישור תכניות שהוצעו על ידי התאים. הוועד הפועל הוסמך להקים תא, טור או כל יחידה, אחרת שימצא לנכון או לפורום. כמורכב הוסמך זה להחליט לגבי מינויים קבועים ואד-הוק, לאכוף משמעת, ולנהל את הארגון מבחינה פיננסית.

תהליך הקבלה לשורות ה"טופמארוס" היה חמור וממושך: המועמד נזקק להמלצתו של איש ה"טופמארוס", שנדרש לחבר דו"ח מקיף אודות המועמד, מנהגיו, רקעו הפוליטי, חוגו החברתי, מצב בריאותו, תכונותיו ואופיו. התכונות המועדפות היו: משמעת, כוח פיסי, צייתנות, כישורים טכניים ויכולת הסתגלות למערכת היררכית. חוסר זהירות הפחית רבות מסיכויי המועמד, ואילו הליכת-רכיל ופטפוט נחשבו גרועים מכל, עד שבכל תכונות טובות אחרות לא היה כדי לחפות על מגרעות מסוג זה. עם קבלתו לארגון צורף המועמד לתא שירותים, בו עבר תהליך הכשרה ואימון למשימות צבאיות ובו שולב בהדרגה בפעילות, באחריות ובסיכון.

האימונים התבצעו בבסיסים חשאיים שהיו רובם ככולם מחוץ למונטבידאו. באחדים מבסיסים אלה היו בתי-חולים של שדה, שאושו בסטודנטים לרפואה. בשנים 1967-1970 גילתה המשטרה 11 בסיסי "טופמארוס" שכללו מקומות מחבוא, סדנאות, נשק, ובסיסי שירותים.

טקטיקה ושליבים בפעילות ה"טופמארוס"

השיטות לפיהן תרגם ה"טופמארוס" את יעדיו האסטרטגיים הרחבים לפעולות ספציפיות מיוגו טרוריות סלקטיבי ותעמולה חתרנית עם רגישות ליחסי-ציבור, תעוזה ותכנון מוצלח. הדגש הושם על חשיפת פגיעותם של השלטונות ועל עשיית "צדק מהפכני", במטרה לערער ולהרוס את המונופולין של השלטון על השימוש בכוח, ובכך לקעקע גם את הלגיטימציה שלו. במקביל חתר ה"טופמארוס" להרחיב את בסיס הכוח שלו ולחזק את אמינותו ואת טענתו לסמכות וללגיטימיות.

ה"טופמארוס" נמנע מלתקוף את השלטון באופן חזיתי. הוא חתר לחשוף את הסתאבות השלטון ואת השחיתות שפשתה בו, ולכפות עליו להפגין את אוזלת-ידו על ידי הפעלת דיכוי מסיבי חסר-אבחנה

★ אפשרות לפעול כשלטון-צללים: לחוקק, לקבוע מדיניות, לעשות צדק, ולהמחיש לעין-כל את תהליך הפיכתה של הגרילה משלטון מקומי דה-פקטו לשלטון כללי דה-יורה.

גם האסטרטגיות הפוליטיות של ה"טופמארוס" כווננו ליצור מצב של דו-שלטון, על ידי הצבת אלטרנטיבה אידיאולוגית רצויה ובת-קיימא. עובדו אסטרטגיות המכוונות לרכוש לצד המהפכה את ההמונים בכללם, ולצדן — אסטרטגיות המיועדות לרכוש מגורים מסוימים באוכלוסייה. ה"טופמארוס" ראה בסטודנטים, באיגודים המקצועיים ובפועלים את "השכבות המסייעות באוכלוסייה, שחשיבותן מכרעת ביצירת מצב מהפכני". דגש מיוחד הושם על הפעילות הפוליטית בקרב הכוחות המזוינים. המשטרה, לעומת זאת, נתפסה אך ורק כזרוע-כפייה צייתנית של השלטון, וננקטו נגדה פעולות הפחדה, פעולות גמול ואף פעולות של "עשיית צדק מהפכני" — חיסול קציני משטרה שהיו מעורבים בעינוי חברי "טופמארוס" שנתפסו.

הרכב, מבנה וארגון

ההערכות לגבי גודלו של ארגון ה"טופמארוס" נעו בין 200-400 "לוחמים חשאיים" לבין 1500 ויותר. הממוצע הוא כ-1000 איש. "רפופיל" איש ה"טופמארוס" הוא של גבר ממוצא אורוגוואי, רווק באמצע שנות העשרים לחייו, השייך למעמד הבינוני העירוני. "רפופיל" זה מחזק את הדעה, כי "התנועה לשחרור לאומי" הינה ביסודה תנועה של המעמד הבינוני, תוצר של חברה אורבאנית ברובה המכריע, המהווה מקור משיכה לצעירים מן המעמד הבינוני ולעובדי הוצוארון-הלבן שצפיפותיהם הכלכליות נכזבו.

התא ("צוות-הירי") היווה את היחידה המבצעית הבסיסית של ה"טופמארוס". תא כלל לפחות שניים, אך לא יותר משישה חברים. בראש כל תא עמד "קצין", שמונה על פי רוב על ידי הוועד הפועל של הארגון. ה"קצין" שימש כחוליית קשר בלעדית עם תאים נוספים. ארגון ה"טופמארוס" ופעילותו התבססו על עקרונות הפעולה החשאית והמידור: אנשי התא לא ידעו את זהותם האמיתית של חבריהם ואת עקב שימוש בכינויים ובתיעד מזויף החל מראשיתו של תהליך הגיוס לארגון, ובשל צמצום התקשורת והמגע בין התאים. בכך נמנעה חדירתם של סוכנים, ונתמעתו במידה רבה האפשרויות להסגרת חברים ומידע בחקירתם של אנשי "טופמארוס" שנתפסו.

תאי ה"טופמארוס" נחלקו למתמחים במבצעים ולמתמחים בשירותים. הראשונים אוישו ב"לוחמים" אשר היוו את כוח האדם המנוסה, האמין והמסור ביותר. הוב ה"לוחמים" היו "עובדים במשרה מלאה" של ה"טופמארוס" חזיו בחשאי. מבחינה זו דמו יותר ללוחמי גרילה כפריית מאשר לחבריהם לארגון, אשר ניהלו "חיים כפולים" ופעילותם בארגון נתבצעה לצד עיסוקיהם היומיומיים. תאים אלה עסקו במבצעים להשגת אספקה (בעיקר אמצעי לחימה ממחסניהם של הכוחות המזוינים), מבצעי-תעמולה ופעולות גמול וחבלה שאושרו על ידי הנהגת הארגון.

תאי השירותים אוישו ב"פעילים", שהופקדו על הסדרת מקומות מפגש ומחבוא, דאגה למזון ולביגוד, איסוף מודיעין, הספקת סיוע רפואי, ייצור חומרי נפץ, השגת נשק ותחמושת ותיחוקם ופתרון בעיות תחבורה ותקשורת.

כל תא גייס באורח עצמאי אוהדים בדרגות שונות של מעורבות. מהם שעסקו בהפצת תעמולה, גיוס אוהדים נוספים, אספקה ומודיעין; ומהם שפעלו ברמה גבוהה יותר של מעורבות וסיכון עצמי, סיפקו ל"טופמארוס" מידע פנימי, מכרו לו נשק, תחמושת וכימיקלים, וסיפקו עזרה רפואית ומשפטית.

מספר תאים היוו "טור" — מסגרת אדמיניסטרטיבית טהורה, שתפקידה היה לפקח על פעולות בשטח גיאוגרפי נתון. הוקמו אף "טורים" על בסיס התמחות מסוימת, דוגמת "טור רפואי" אשר הפעיל מרכז רפואי תת-קרקעי של ה"טופמארוס". סמכותו של "טור" לגבי

דעת הקהל באורוגוואי. להצדקת צעדו הקיצוני טען ה"טופמארוס" כי "משפך מועד האולטימטום חייבת הייתה החלטת התנועה המהפכנית להיות מוצאת אל הפועל. היה בכך משום הפגנת אחריות של התנועה לא רק כלפי עמה, אלא אף כלפי תנועות-אחיות באמריקה הלטינית. פעל כאן גם הצורך להפעיל את שיטת החטיפה-לצורך-חליפין עד לתוצאותיה ההגיוניות, על מנת לשמור עליה ככלי, כמכשיר".

פעולות תעמולה נוספות של ה"טופמארוס" כללן השתלטות על מקומות ציבוריים ותחנות שידור על מנת להביא את דבר ה"טופמארוס" למספר שומעים רב ככל האפשר; השתלטות על משאיות מזון וחלוקת מטענן לתושבי משכנות-עוני; ופריצה למוסדות הפיננסיים ולבתיים פרטיים לשם "החרמת" ספרי-חשבונות ומסמכים, שהיה בהם כדי לחשוף ולהוכיח פעילות בלתי-חוקית, שחיתות, ספסרות מטבע, שימוש בלתי נאות בכספי ציבור והעלמות-מס. את החומר המרשיע שהושג בפריצות אלה העביר ה"טופמארוס" לידי שופטים ופרסמו ברבים. הפרסום חולל סערה ציבורית והביא להקמת ועדות חקירה ש"הפילו קורבנות" רבים, ביניהם שר החקלאות שאולץ להתפטר עקב מעורבותו בחברת השקעות שפעלה בניגוד לחוקי המטבע.

פעולות ההפחדה והגמול נועדו להביס מוראלי מרכיבי-מפתח בכוחות הביטחון ובמנגנון הממשלתי. הן נחלקו ל"פעולות ישירות", כמו התנקשות בחייהם של סוכנים משטרתיים וקציני המשטרה ול"פעולות עקיפות" — הענשת אנשים הקשורים ל"אשם" אך ורק בגלל קשריהם עימו. בדרך זו ניסה ה"טופמארוס" לבודד בעלי תפקידים בממשל ובצבא מחבריהם, מיועציהם, משומרי ראשם ואף מקרוביהם. פעולות ההפחדה והגמול כללו הטמנת פצצות, חטיפה, הוצאה להורג והשפלה פומבית.

פעולות החבלה של ה"טופמארוס" כוונו באורח בלעדי כמעט כלפי יעדים אמריקניים באורוגוואי וכלפי יעדים "אוליגרכיים" מובהקים. חבלות בוצעו במשרדי "גנרל מוטורס", "קוקה קולה" ומפעלים אחרים בבעלות אמריקנית. ה"טופמארוס" הקפיד שלא לגרום נזק למפעלים עצמם, מחשש פגיעה בפועלים.

בפעילות ה"טופמארוס" ניתן להבחין במספר שלבים: השנים 1963-1964 עמדו בסימן התארגנות ראשונית, חיפוש-דרך ולאחר מכן גיבוש במישורים האידיאולוגי, האסטרטגי והארגוני. בשנים 1965-1968 עבר הארגון בהדרגה לביצוע האסטרטגיה של גרילה עירונית הלכה למעשה. בשנים אלה הושם דגש על פעולות אספקה והצטיידות ועל הקמת תשתית של אוהדים וסיעונים. החל מאמצע 1968, וביתר שאת בשנים 1969-1970, עבר ה"טופמארוס" בהדרגה למתקפה ולהפעלת המיגון המלא של פעולותיו בהתאם לתכנית האסטרטגית. חלקן של החטיפות הפוליטיות ופעולות התעמולה המזוינת גדל והלך. העימות עם המשטרה החריף, ונעשה אלים וחמור מחדש לחודש.

בשנים 1971-1972 הגיעה פעילות ה"טופמארוס" לשיאה. באמצע 1971 נתהווה למעשה מצב של "דר-שלטון" בו אכף הארגון "צדק מהפכני" ככל העולה על רוחו, בעוד השלטון אינו מסוגל להגן אף על בני חסותו הקרובים ביותר. יתרה מזו, נראה בעליל כי ה"טופמארוס" נושא עיניו אל השלב שמעבר למצב של "דר-שלטון", ומתכוון למתקפה בקנה-מידה נרחב. מסמכים פנימיים של הוועד הפועל ושל גוף המודיעין של ה"טופמארוס" התמקדו באותה עת בצורך "לעבור לרמה גבוהה ויעילה יותר של המאבק המזוין", כשהם "מתרגמים" צורך זה ללשון מעשית של פעולות מבצעיות, שתכליתן "להרוס ולהביס את האויב — מוראלי וחומרית".

דיכוי הפגנות תמיכה ב"טופמארוס"

ומקומם, ובדרך זו לקרב מגזרים נוספים בציבור לעמדת הארגון ולשורותיו.

פעולות ה"טופמארוס" כללו: פעולות אספקה, פעולות תעמולה, פעולות הפחדה וגמול, ופעולות חבלה.

פעולות האספקה נועדו להשגת כל המרכיבים הנחוצים לקיומה הלוגיסטי ולגידולה של התנועה. הן כללו "פעולות מימון" (שוד בנקים, בתי קווינו ובתיים פרטיים של בעלי הון) ופעולות להשגת אמצעי לחימה (על ידי קנייה, הברחה וחדירה לבסיסים צבאיים). את המידע החיוני לתכנון מבצעים ולביצועם השיג ה"טופמארוס" בדרכים של גניבה, שוחד או באמצעי לחץ והפחדה. לפעולות האספקה ניתן לשייך גם מבצעים ל"אספקת" כוח-אדם, דהיינו: פעולות לחילוצם של חברי "טופמארוס" שנכלאו. המרשימה שבפעולות אלה בוצעה בלילה שבין ה-5 ל-6 בספטמבר 1971, ובה חולצו מכלא שמור-בקפידה במונטבידאו 106 חברי "טופמארוס". הללו נמלטו דרך מנהרה תת-קרקעית באורך 60 מטר, שנכרתה על ידי חבריהם החופשיים.

פעולות התעמולה של ה"טופמארוס" שיקפו את אמונתו ב"תעמולה מזוינת", אשר לפיה עדיף מבצע מזוין מרשים על פני כל פעולה תעמולתית-הסברתית אחרת. משהכידו שלטונות אורוגוואי את הצנזורה על ידיעות הקשורות ל"טופמארוס" ולפעולתו נדחף הארגון ביתר שאת לתעמולה מזוינת.

החטיפה הפוליטית היוותה את הנשק התעמולתי העיקרי של ה"טופמארוס". רשימת חטופי ה"טופמארוס" בין השנים 1968-1972 הינה ארוכה וכוללת דמויות-מפתח במערכת הפוליטית ובמערכת הכלכלית של אורוגוואי (ביניהם: נשיא בית-הנבחרים, התובע הכללי, שר ושופטים). החטופים הוחזקו תקופות ממושכות ב"כלא העממי" של ה"טופמארוס", שכל מאמצי השלטונות לגלותו עלו בתוהו. במקרים אחדים נגבה כופר תמורת שחרורו של החטוף, אולם על פי רוב נועדה החטיפה אך ורק למטרות תעמולה, השפלת השלטון ונאמניו, וענישת החטופים, שהיו, ברובם, מעורבים קודם לחטיפתם במעשי שחיתות, בעינוי "טופמארוס" כלואים או בדיכוי שביתות.

מבצעי החטיפה הידועים ביותר של ה"טופמארוס" הם: חטיפתו של השגריר הבריטי באורוגוואי, ג'ופרי ג'קסון (ינואר 1971) והחטיפה המשולשת של המזכיר הראשון בשגרירות ברזיל, של מומחה-קרקעות מארה"ב ושל היועץ האמריקני למשטרת אורוגוואי, דן מיטריונה (סוף יולי — ראשית אוגוסט 1970). האחרון הוצא להורג על ידי ה"טופמארוס", לאחר ששלטונות אורוגוואי סרבו להמיר את החטופים בחברי "טופמארוס" כלואים. המתתו של מיטריונה הסבה נזק קשה לתדמית "רובין הוד", אותה עמל ה"טופמארוס" לטפח מאז ראשית פעילותו, והביאה לנסיגה בולטת בפופולריות הארגון בקרב

מלחמת השלטונות ב"טופמארוס"

מלחמת שלטונות אורוגוואי ב"טופמארוס" ניתנת לחלוקה לשתי תקופות עיקריות:

★ התקופה שבין ראשית פעילות ה"טופמארוס" לבין חודש ספטמבר 1971. בשלב זה ניטשה ההתמודדות בין ה"טופמארוס" לבין המשטרה הלאומית והרשות המבצעת.

★ התקופה שבין ספטמבר 1971 לבין סוף יוני 1972 — מועד חיסולם של ה"טופמארוס" כארגון. בשלב זה התנהלה העימות בין ה"טופמארוס" לבין הכוחות המזוינים של אורוגוואי.

בתקופה הראשונה הוטלה משימת ההתמודדות עם ה"טופמארוס" וחיסולם על שניים מששת מנהלי-המשטרה: "מנהל המידע והמודיעין", שניהל את מרבית החקירות הקשורות ל"טופמארוס", ו"משמר המטרופולין", גוף צבאי למחצה במסגרת המשטרה, שנועד להוות יחידת-עלית משטרתית ללחימה בגרילה העירונית. האמצעים שנקטו מנהלי המשטרה בלחימתם כללו: שימוש גרתי בעינויים ומבצעי חיפוש וסריקה מקיפים שנוהלו ביד קשה: אולם אמצעים אלה נתגלו כבלתי יעילים, שכן הם תרמו מעט מאד להבסת ה"טופמארוס", והרבה יותר ליצירת אוירה של דיכוי. החיפושים מבית לבית נהלו בצורה מגושמת ותוצאותיהם היו אפסיות. עבודת המודיעין של המשטרה הייתה לקויה, שכן ה"טופמארוס" דאג להכניס לשורותיה סוכנים וסייענים שסיפקו לארגון מידע מוקדם אודות פשיטות ומבצעים משטרחיים.

החל מסוף 1967 הופעלה באורוגוואי, לצד אמצעי-חירום נוספים גם צנזורה על העיתונות שנועדה למנוע "פרסומת חינם" מן ה"טופמארוס", ולבודדו מקרב האוכלוסייה באמצעות כלי התקשורת. צו מנהלי נשיאותי אסר על העיתונאים את השימוש במונחים "תא", "קומנדו", "טרוריסט", "קיצוני", "חרגני" וכמובן — "טופמארוס", ו"המליץ" תחתם את השימוש בביטויים "פושעים", "עבריינים" וכיוצא באלה.

ב-1971 עלתה כפורחת התופעה של אלימות ימנית-קיצונית כמשקל נגד לפעילות ה"טופמארוס". צלם משטרת שנתחף על ידי ה"טופמארוס" בפברואר 1972, סיפק ראיות כתובות ומצלמות לכך שפקידי ממשלה סיפקו נשק, כסף ואימונים לקבוצות הללו והנהיגום למעשה. אולם בכל האמצעים הללו לא היה די על מנת לבלום את פעילות ה"טופמארוס". ההוויה של "דו-שלטון" ושל התנגשויות קטלניות בין ארגונים קיצוניים ואלימים מימין ומשמאל סימנו התמוטטות מהירה של מה שנותר מן החוק והסדר באורוגוואי. במצב זה החליט נשיא אורוגוואי, ארקו, להפקיד את הכוחות המזוינים על ניהול המערכה הכוללת נגד ה"טופמארוס".

ב-1970 מנה צבא אורוגוואי 17 אלף איש, כשני שלישים מהם בצבא היבשה. צבא זה התקיים על תקציב צנוע יחסית, ללא שירות חובה, ובניגוד לצבאות אחרים באמריקה הלטינית רכש לעצמו מוניטין של צבא א-פוליטי, בעל גישה פסיבית לאירועים פוליטיים. הכרעתו של הנשיא להטיל על הצבא את ניהול המאבק ב"טופמארוס" נפלה בראשית ספטמבר 1971, עם בריחתם של 106 אסירי ה"טופמארוס" מבית הכלא שנחשב לשמור ולמאובטח ביותר באורוגוואי. בכוחות המזוינים, שהתלבטו עדיין לגבי המידה הרצויה (אם בכלל) של מעורבותם בעניינים פוליטיים, התגבש בלחץ המאורעות קונצנזוס בדבר הצורך לשים קץ לאלימות הפוליטית המתפשטת. כמסקנה הגיונית נקבע הצורך לטפל תחילה במקור החשוב ביותר לאלימות המאורגנת — ה"טופמארוס". צוות הקצינים מן המודיעין הצבאי החל בהכנת חומר הרקע והתכניות למבצעים נגד חתרנות.

באמצע ספטמבר 1971, במקביל לתחילת היערכותו של הצבא למערכה נגדו, הכריז ה"טופמארוס" באופן חד-צדדי על הפסקת אש

ניסוי משטרה בנישק מייצור עצמי של ה"טופמארוס"

לרגל הבחירות שעמדו להתקיים חודשיים לאחר מכן. במהלך מערכת הבחירות הביע ה"טופמארוס" את תמיכתו בברית האלקטוראלית של כוחות השמאל — "החזית הרחבה" (Frente Amplio). "הפוגת הבחירות" של ה"טופמארוס" מעוררת מספר תמיהות. ההשתלבות המחודשת בתהליך הפוליטי נגדה את השקפתו המוצהרת, בדבר ניוונה של המערכת הפוליטית ואי יעילותה, ואת אמונתם במאבק המזוין כדרך יחידה בה יוכל העם לזכות בשלטון. בעצם תקופת מערכת הבחירות שב ה"טופמארוס" והביע אי-אמון בתהליך האלקטוראלי וכינה את הבחירות "תרמית מפלצתית". יחסיו של ה"טופמארוס" עם מרכיביה השונים של "החזית הרחבה" (המפלגה הקומוניסטית, המפלגה הסוציאליסטית, נוצרים-דמוקרטים שמאלנים וצירים בלתי-תלויים) — לא היו אף הם מן המשופרים.

בדעבד נתגלתה "הפוגת הבחירות" כמשגה גורלי של ה"טופמארוס". "החזית הרחבה" הובסה בבחירות. עוד בטרם נכנס הנשיא הנבחר, בורדברי, לכהונתו שב ה"טופמארוס" חידש את פעילותו, אולם כאן ותחוויר לו כי הכוחות המזוינים ניצלו כדבעי את חמשת חודשי הפסקת האש להכנת תגובה מוחצת. כתגובה לחידוש הפעילות פתחו כוחות הצבא במצוד, ובתוך ארבעה ימים נהרגו 19 איש משני הצדדים. בית הנבחרים הנשיא נענו לדרישת הצבא, והכריזו על מצב של מלחמה פנימית, בו ניתנה לכוחות המזוינים יד חופשית להשיג את יעדיהם בתחום המלחמה בחתרנות מבלי להתחשב בזכויות הפרט ובסמכויות בתי-המשפט.

הצבא החל במעצרים של פעילים ואוהדים שמאלנים, ובתהליך חקירה שיטתי וקשוח. לעומת החקירות המשטרתיות, שהיו ברטליות אך קצרות (בשל הצורך לפתוח בהליכים משפטיים בתום פרק הזמן הקבוע בחוק), היו החקירות הצבאיות ממושכות ומתוחכמות יותר, וכללו בין היתר עינויים פסיכולוגיים והשגת הודאות תחת השפעת סמים.

ה"טופמארוס" הופתע מפעולתם הנמרצת של הכוחות המזוינים וממידת תמיכתם במיסד הפוליטי, והחל להתמוטט תחת לחצו של הצבא. אחד ממנהיגי הארגון, הקטור אמודיו פרו, שיתף פעולה עם חוקריו והסגיר מקומות מחבוא, מחסני נשק ואת ה"כלא העממי" המפורסם. התברר כי בכללי-הביטחון הפנימיים לא היה מענה לאפשרות של הסגרת מידע על ידי אדם שהשתייך לפסגת ההיררכיה של הארגון.

הבריחות ההמוניות של עזורי ה"טופמארוס" מבתי-הכלא נשאו בחובן אף הן נוק לטווח ארוך: במהלך השנות כלא נחשפה זהותם האמיתית של העצורים בפני חבריהם למאסר, ובשובם לפעילות

סיכום

תשע שנות פעילותו של ה"טופמארוס" עשויות, לכאורה, להעיד על יכולתה של קבוצת גרילה עירונית להתקיים, לפעול, להתרחב, להגיע לסיטואציה של דו-שלטון, ולהוות איום מוחשי לתפיסת השלטון בכוח הנשק, גם במדינה בעלת מסורת של דמוקרטיה ויציבות פוליטית. עם זאת, אין להתעלם מתנאיה הספציפיים של אורוגוואי, שהצמיחו למעשה את ה"טופמארוס", ואפשרו לו לאחר מכן "נשימה ארוכה" ושרידות ממושכת יחסית: פשיטת הרגל הכלכלית, האנדרלמוסיה הפוליטית, התנודות החברתיות החריפות הכרוכות בתהליך עיור בעל היקף וקצב מסחררים, משאביו המוגבלים של השלטון, וממדיה הזעירים של המדינה, שבה תלוי הניצחון (או הכישלון) במתרחש בעיר אחת בלבד — הכירה מונטבידאו.

ניתן להצביע על מספר משגים וכישלונות של ה"טופמארוס", אשר בעטיים נחל הארגון בסופו של דבר מפלה ניצחת, כשביניהם: הערכת יתר של המאבק המזוין, לעומת חוסר הערכה מספקת לנושא המנהיגות הפוליטית, וכישלון שכנוע האוכלוסייה בדבר היותם אלטרנטיבה פוליטית לשלטון. אי-לכך לא היווה ה"טופמארוס" מעולם קטליזטור או אבן-פינה לתנועה עממית של ממש. בתחום הטכני שגה ה"טופמארוס" בהרפיית סדרי-הביטחון הפנימיים, ובסנינון בלתי קפדני של מועמדים חדשים, שהיו הראשונים להתמוטט תחת לחץ השלטונות. "הפוגת הבחירות" הייתה שגיאה טקטית חמורה, שקטעה את תנופת המתקפה של הארגון, והעמידה אותו מקץ חמישה חודשים של חוסר-מעש במצב של נחיתות בולטת, מול מתקפתם של הכוחות המזוינים, שהפתיעה אותו כליל בעוצמתה ובהחלטיותה.

ה"טופמארוס" הוכרע בעקבות המערכה שניהלו נגדו הכוחות המזוינים ובעקבות אובדן התמיכה הציבורית בפעילותו. ככל שהסלים ה"טופמארוס" את מאבקו, ונקט שימוש גובר והולך בשיטות טרור, נתקפה תדמיתו כ"רובין הוד" (אותה עמל לטפח בשנים הראשונות לקיומו), והסובלנות הציבורית כלפיו הלכה ונתמעטה. הארגון הלך אפוא והתרחק מן המצב הרצוי של מערכת-יחסים בין הגרילה לכלל האוכלוסייה — כ"דגים במים", על פי מימרתו של מאו צה-טונג.

קשה להעריך את השפעת ה"טופמארוס". "תנועות אחיות" חיקו אותו בשיטה, בסגנון ובבחינת היעדים. מפלגות קומוניסטיות אורתודוקסיות, הנהוות אחר מוסקבה, וכאלה המצודות בפקין, התייחסו מלכתחילה לעיקרון של הקדמת המעש המהפכני לתיאוריה ולארגון כאל "העמדת העגלה לפני הסוסים". מפלגות אלה הצביעו על כישלון ה"טופמארוס" כעל הוכחה לצדקת עמדותיהן הדוקטרינריות לגבי דרך ניהולה של מלחמה מהפכנית עממית.

ניסיונו של ה"טופמארוס" הוכיח, כי גם ב"תנאי פתיחה" נוחים למדי קלושים סיכויי ההצלחה של הגרילה העירונית: בסופו של דבר, ועל אף ההצלחות והשגים הראווה של הארגון, לא נדרשו לצבא אורוגוואי אלא כחודשיים על מנת להכריע את ה"טופמארוס" כליל. עם זאת אין ספק בכך, שבמצב בו אין הגרילה העירונית נבלמת בשלב מוקדם של פעילותה, עלולה היא לשבש באורח חמור את מבנה החברה בה היא פועלת, ולחולל שינוי רדיקלי בארגונה ובאתיקה שלה.

את כיוונו של שינוי רדיקלי זה אין הגרילה העירונית יכולה לחזות: תכופות יהיה השינוי רחוק מרחק רב מציפיותיהם של מחולליו. ה"טופמארוס" הצליח להרוס את ה"שיטה" בארצו, על אף שעשה זאת בדרך של כישלונות ולא על ידי ניצחון, אולם במקום ה"שיטה" לא הוקמה "דמוקרטיה עממית", אלא "אורוגוואי של גנרלים". רז'ים דבריי תימצת לקח זה מניסיונו של ה"טופמארוס": "כאשר כרה קבר לאורוגוואי הליברלית — כרה ה"טופמארוס" גם את קברו שלו".

כוחות המשטר בעקבות פעולת חבלה של ה"טופמארוס"

נהרסה למעשה מערכת הביטחון הפנימי בארגון. משנפלו כמה מן הגנרלים מבתי הכלא לידי הצבא הושגו מפיהם תיאורים מדויקים וזהירות אמיתיות של פעילים.

תוך למטה מחודשיים חיסל צבא אורוגוואי את ה"טופמארוס" בארגון. בסוף 1972 היו נתונים במעצר כחמשת אלפים איש, שנחשדו בחברות ב"טופמארוס" או בהענקת סיוע לארגון זה. פעילי ה"טופמארוס" ואוהדיו שנותרו חופשיים הפסיקו פעילותם ונסוגו למקומות מחבוא, וחלקם נמלטו מאורוגוואי.

קשרי החוץ של ה"טופמארוס"

ה"טופמארוס" ראה עצמו כסוכנה של מהפכה קומוניסטית דרום-אמריקנית, לא פחות מאשר כמחוללה של מהפכה לאומית. בהתאם להשקפה זו, פעל הארגון ליצירת קשרים ובריתות עם ארגונים מקבילים בארצות אחרות באמריקה הלטינית, במטרה לנהל מאבק מתואם נגד האויב המשותף — האימפריאליזם האמריקני ועושי דברו — תוך שמירה על האוטונומיה של כל תנועה ועל ייחודה. מצויות ידיעות קונקרטיות אודות קשרי ה"טופמארוס" עם ארגון "צבא השחרור הלאומי" (ELN) מבוליביה, עם ה"מונטרוס" ועם "צבא העם המהפכני" (ERP) בארגנטינה. ככל הנראה היו ל"טופמארוס" קשרים גם עם קבוצת גרילה בברזיל. "הוועדה לקשרים בינלאומיים" של ה"טופמארוס" הוקמה ב-1972. במסמך הפנימי שהכריז על הקמת הוועדה מסר הארגון על רצונו לעמוד בקשרים עם ממשלות קובה, צ'ילה (של איינדה), אקוודור ופרו ותנועות מהפכניות נוספות באמריקה הלטינית, וכן עם אלג'יריה, ברה"מ וסין.

היו שראו במסמך זה הוכחה לעצמאותו של ה"טופמארוס" ולא-תלותו בגורמי החוץ עד סוף דרכו, אולם קיימות גם גירסאות נוגדות, לפיהן הסתייע ה"טופמארוס", במידה זו או אחרת, בסין העממית ובקובה בנושא האימונים ובתחום הכספים.

בראשית 1974 מסרה העיתונות על הקמתה של "לשכת התיאום המהפכנית" (JCR) לצורך "אינטרנציונליזציה של המאבק המזוין באמריקה הלטינית". לשכה זו נוסדה על ידי ה"טופמארוס", "תנועת השמאל המהפכני" (MIR) מצ'ילה, ה-ELN מבוליביה וה-ERP מארגנטינה. בעת הקמתה של "לשכת התיאום" התקיים ה"טופמארוס" "על הנייר" יותר מאשר במציאות; אולם נראה כי השאיפה למאבק מהפכני משותף בכל היבש הדרום אמריקנית עדיין הנחתה את שרידי ה"טופמארוס" באורוגוואי ומחוצה לה, שנתנו יד להקמת המסגרת המשותפת לארגוני הגרילה באמריקה הלטינית.